

CZY W TEATRZE „MEDIUM JEST PRZEKAZEM”?

„Medium jest przekazem” - najbardziej znane twierdzenie Marshalla McLuhan. Interpretowane jako stwierdzenie, że najważniejszą zmianą, jaką przynosi nowa technologia, nie są treści wyrażane przy jej pomocy, ale forma samego medium. Dziś jest zaskakująco aktualne.

(Dla potrzeb seminarium pozwolę sobie na uproszczenie, stawiając znak równości pomiędzy pojęciami: medium i technologią).

Z powyższego twierdzenia wynika, że nie to, "co" mówimy, ma znaczenie. Ale fakt, że nowe technologie są częścią naszego życia, jest najistotniejszy. Kiedy McLuhan mówi o medium, ma na myśli „każde przedłużenie nas samych” - czy to alfabet, TV, samochód czy Internet. Nowe technologie będąc nieodzowną częścią naszej codzienności, doprowadzają do sytuacji, że żyjemy coraz bardziej *poza „naszymi ciałami i poza fizycznym czasem”*. Sięgając o wiele dalej, niż nasze 5 zmysłów pozbawione technologii nam na to pozwala. Media elektroniczne zmieniają sposób, w jaki używamy naszych pięciu zmysłów, co z kolei zmienia sposób, w jaki myślimy, czujemy i reagujemy — prowadząc do przeobrażenia tożsamości i nowych form organizacji społeczeństwa.

Interesuje mnie, jakie to ma znaczenie dla teatru, a szczególnie w definiowaniu przez reżysera pojęcia aktora, zespołu teatralnego i ról, jakie kreują?

Czy użycie nowych mediów w danym przedstawieniu ma znaczenie? Czy nie jesteśmy zanurzeni w „strumieniu” nowych mediów czy tego chcemy, czy nie?

Ulegamy, ich transformującej sile oddziaływania. Stajemy się „obrazami w eterze”, bezcielesnymi istotami z nowymi relacjami ze światem. Spędzając czas online, postrzegamy siebie i innych nie jako „krew i kość”, ale jako „unoszące się obrazy”. Nasze tożsamości stają się płynne i przepuszczalne. Relacje z innymi, budowane na obrazach, odrywają nas od prywatnych „ja” i zanurzają w troskach, zmartwieniach i historiach innych ludzi. „Moje ciało to informacja, z którą się utożsamiam”.

Czy spektakl teatralny ulega podobnym przemianom? Czy też z ponad 2500-letnią tradycją wynikającą z rytuałów i pasywną formą odbioru nie poddaje się przemianom?

W książce *Prawa mediów* McLuhanowie zidentyfikowali cztery rzeczy, które ich zdaniem dokonały wszystkie technologie:

1. **Wzmocnienie** — umożliwienie lub przyspieszenie czegoś.
2. **Przestarzenie** — uczynienie starej rzeczy przestarzałą.

3. **Odzyskanie** — przywrócenie jakiejś cechy wcześniejszej technologii.
4. **Odwrotność** — odwrócenie lub przewrócenie czegoś, gdy jest doprowadzone do skrajności lub nadużywane.

Przekształcili te prawa w narzędzie, które nazwali *tetradą*. Tetrad zadaje cztery pytania każdemu nowemu medium lub technologii. Odpowiedzi na te pytania dają punkt wyjścia do zrozumienia możliwych efektów i wpływu medium na społeczeństwo.

Pytania w kontekście naszego seminarium mogą brzmieć następująco:

- Co nowe technologie wzmacniają w teatrze?
- Co nowe technologie czynią przestarzałym w teatrze?
- Co nowe technologie odzyskują, co wcześniej było przestarzałe w teatrze?
- Doprowadzone do skrajności nowe technologie w teatrze, w co mogą przekształcić spektakl?

Te pytania stanowią punkt wyjścia do debaty o ewolucji teatru w dobie nowych mediów.

—

McLuhan, M. (1964). Understanding Media: The Extensions of Man.

McLuhan, M., & McLuhan, E. (1988). Laws of media: The new science.